

Tollbamondás

Lotz János a kiváló érettségije után a mai Eötvös Loránd Tudományegyetem elődjére, a Pázmány Péter Tudományegyetemre nyert felvételt. Egyetemista korában kétéves (betűkkel írják le!) kutatói ösztöndíjat nyert el Stockholmba. Itt írta meg élete fő művét, a Das ungarische Sprachsystem című könyvét a magyar nyelvről. A mű 1939-ben jelent meg a Királyi Magyar Intézet kiadványaként. Megírásának fő célja az volt, hogy segítséget adjon azoknak a svéd diákoknak, akik a magyar nyelvet szerették volna megtanulni. A könyv német nyelven íródott, ez volt a közvetítő nyelv a svéd és a magyar között. Lotz a művében(,)(-) többek között(-)(,) a szóosztályokat és azok ragozását mutatja be. Először a szó formai tulajdonságait ismerteti tőtípusok szerint csoportosítva, majd a kapcsolható toldalékok következnek a kapcsolódás módjával együtt. Végül a jelentésről is szól néhány szót.

Lotz munkája egyfelől a kor nyelvtudományi eredményeinek előremutató ötvözete, másfelől szemléletében, rendszerében addig példa nélkül álló mű. A könyv megjelenése után a Stockholmi Főiskola Lotzot kinevezte docensnek, majd 1942-ben egyetemi tanárnak. Lotz János ekkor még csak huszonkilenc éves volt, s nem sejtette, hogy pár év múlva a New York-i Columbia Egyetem tanáraként fog dolgozni.

Útmutató a tollbamondáshoz

Írjuk fel a táblára: Das ungarische Sprachsystem, Columbia

Hívjuk fel a diákok figyelmét, hogy az intézményeknek ez a hivatalos neve!

Először olvassuk el végig a szöveget, utána egy teljes mondatot olvassunk fel, majd kisebb egységekben diktáljuk le! A végén újra olvassuk el az egész szöveget!

Annyi ideig tart a tollbamondás, amíg minden diák végez.

7-8. osztály

1. Az alábbi témákat válogasd szét aszerint, hogy a levél érinti-e ezeket! Csak akkor írd be a megfelelő helyre, **ha elegendő információ áll rendelkezésre a szövegből!** 7/
Minden elem kerüljön be a táblázatba!

<i>A levél témái:</i>	<i>Nem érinti ezeket a témákat:</i>
<i>vita egy tudományos kérdéstről</i>	<i>újságírás</i>
<i>könyvkiadás</i>	<i>debreceni nyelvészek találkozója</i>
<i>tudományos fokozat megszerzése</i>	<i>a baráti kapcsolat ápolása</i>
	<i>folyóirat szerkesztése</i>

2. Számold ki! 5/

Ennyi éves a FUF első füzet: $2020-1901=119$ Ennyi témát érint Sebestyén Árpád cikke a FUF-ban. 1
 Ennyi éve írta Lotz János a levelet. $2020-1966=54$ Ennyi nyelvész szerepel a szövegben. 5
 Ennyi év telt el a levél és Lotz fő művének keletkezése között. $1966-1939=27$

3. Válaszolj a kérdésekre! 4/

Ki a levél címzettje? **Sebestyén Árpád**

Melyik szófaj helye vitatható a nyelvtani rendszerben? **a névutó**

Milyen megszólalási módokat választott Lotz a levél megírásakor? Húzd alá a megfelelőket!

egyes szám 1. személy / egyes szám 2. személy / többes szám 1. személy / többes szám 3. személy

4. Fejezd be a mondatokat egy szövegből származó idézettel, ami illeszkedik a témához! 4/

A FUF átfogó képet ad a finnugrisztikai kutatásokról, mert

„Setäläék tizenhat pontban foglalták össze a fő témaköröket”.

Kálmán Béla és Sebestyén Árpád valószínűleg munkatársak, mert tudhatja, hogy

„mikor jelenik meg a kandidátusi értekezése”.

Sebestyén Árpád csak később tehetett közzé Lotz levelét, hiszen a szöveg évekként ezután

„készült Sebestyén Árpád nyelvész visszaemlékezése alapján”.

A folyóiratok címét a tudományban egyszerűsítik, hiszen például

„ahogy rövidítésével emlegetni szokás: a FUF”.

MEGOLDÁSOK

1. Húzd alá a szövegbe illő, helyesen írt formát/formákat!

20/

New York állam/New York Állam lakosainak száma meghaladja a 20 milliót.

Az a fiú tehetségesen boxol/bokszol.

Az ő fiuk/fiúk is részt vett/résztvett a versenyen.

Vajon/valyon sikerülni fog a javító vizsgája/javítóvizsgája?

Az évek során bölcsé/bölccsé váltam.

Minél/minnél inkább köszörögsz, anél/annál kevésbé van kedvem segíteni.

Hiába tekingetett/tekintgetett jobbra, balra/jobbra-balra, egy árbocot/árbócot se látott.

Mond/mondd meg nekem, ez a tézta valóban keletlen/keletlen/kelletlen?

Hol bujkálsz/bújkálsz?

Hiába fókuszálok/fókuszálok, nem látom a távoli bóját/bólyát.

Van kedved ebbe a sakkörbe/sakk körbe/sakk-körbe járni?

Mi a véleményed a kamasz szerelemről/kamasszerelemről/kamaszszerelemről?

Hallottál már a Rubik-kockáról/rubikkockáról/Rubik Kockáról?

A tekingetett/tekintgetett szópárnál akkor jár az összesen 1 pont, ha mindkét megoldást aláhúzta a tanuló.

2. Állítsd betűrendbe az egyes sorokban található szavakat! Számozással (1-3.) jelöld a helyes sorrendet!

6/

a) zsúpol ___ – zsuppol ___ – zsúp ___ a) 2-3-1

b) jeggyűrű ___ – jegyű ___ – jeggyel ___ b) 2-3-1

c) Peugeot ___ – pötty ___ – pezsgő ___ c) 1-3-2

d) Weiss ___ – Ybl ___ – Xantus ___ d) 1-3-2

e) violái ___ – Violáé ___ – Viola ___ e) 3-2-1

f) Madrid ___ – madrigál ___ – madzag ___ f) 1-2-3

3. Oldd fel a következő állandó rövidítéseket!

6/

Pf. postafiók

pu. pályaudvar

Ui. utóirat

c. című

Kr. e. Krisztus előtt

fszt. földszint

Csak helyesírási kifogástalan megoldás fogadható el.

4. a) Kapcsold Petőfi Sándor nevéhez az alábbi szavakat, illetve toldalékokat! A zárójelbe tett szám azt jelzi, hogy csak a családnév szükséges-e a megoldáshoz (1), vagy a teljes név (1-2). 14/

Pl.: tó (1-2): Petőfi Sándor-tó

Petőfi rádió /Petőfi Rádió (1)

Petőfi Sándor-lakótelep (1-2)

Petőfi híd (1)

Petőfi-vers (1)

Petőfi Sándor Általános Iskola (1-2)

petőfis (1)

Petőfi Sándor-i (1-2)

Petőfi Sándor Színház (1-2)

Petőfi-féle (1)

Petőfi-sziget (1)

* Petőfi Sándor Tudományegyetem (1-2)

* Petőfi Sándor körút (1-2)

* Petőfi Társaság (1)

* Petőfi Sándor Magazin (1-2)

b) A csillaggal (*) jelölt kifejezéseknek írd le az –i, az utolsó két példának a –beli képzős alakját! 4/

Petőfi Sándor tudományegyetemi

Petőfi Sándor körúti

Petőfi társaságbeli

Petőfi Sándor Magazin-beli

5. Jelöld a hosszú magánhangzókat ott, ahol szükséges! Minden hibátlan mondatért 1 pont jár. 10/

Tűzön, vízen, asszonyon nehéz kifogni.

Gazda szeme hizlalja a jószágot.

A becsület ma már nem divat, de még mindig népszerű.

Borban keresi a vigaszt.

A hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát.

Az öndicséret bűdös.

Hiú ábrándokat kerget.

Ágyúval lő verébre.

Átesett a ló túlsó oldalára.

Aki nyáron nem gyűjt, télen keveset fűt.

Minden hibátlan mondatért 1 pont jár.